

LIBRIS

We know
books

FILOCALIA

SAU

CULEGERE DIN SCRIERILE
SFINȚILOR PĂRINȚI, CARE ARATĂ
CUM SE POATE OMUL CURĂȚI,
LUMINA ȘI DESĂVÎRȘI

VI

SFÎNTUL SIMEON NOUL TEOLOG
CUVIOSUL NICHITA STITHATUL

Traducere din grecește, introduceri și note de
pr. prof. dr. DUMITRU STĂNILOAE
Membru al Academiei Române

 HUMANITAS
BUCUREȘTI

Dumnezeu și cu puterile Lui, îndelungă-răbdare în ostenele și sudorile pentru virtute, bunătate în gândurile cugetării sale și în mișcările minții, cuviință în purtările din afară și în stările dinlăuntru ale sufletului său, credință nu numai în Treime, ci și în ceea ce privește bunătățile viitoare. Căci, mai ales dacă ea este adânc înrădăcinată, nădăjduiește și crede că le va doborî pe toate câte le-a făgăduit Dumnezeu în veacul de față și în cel viitor. El are blindețea care suportă cu răbdare toată ispita, care primește necazurile ce vin asupra-i, care rabdă toate și nu gîndește rău de aproapele. Pe lângă acestea, are, prin puterea Duhului, înfrînarea cuprinzătoare a tuturor simțurilor.

58. Deci cel ce s-a îmbogățit cu rodirile acestea și cu darurile Sfîntului și închinatului Duh a intrat încă de acum în raiul în care a intrat dumnezeiescul Apostol Pavel, răpit în el ca în al treilea cer, unde s-a desfășurat de pomul vieții, a auzit cuvinte care nu-i sînt îngăduite omului pătimas și robit păcatului să le audă și a mîncat din pomul cunoștinței, care e conștiința binelui și a răului, fără să se vateme. Mai bine zis a ajuns el însuși rai dumnezeiesc și casă a Treimii neîmpărțite, avînd în mijlocul inimii sale sădit pomul vieții, adică pe Dumnezeu însuși, încărcat de rodirile nemuritoare ale Duhului Dumnezeiesc și Sfînt. Acesta nu s-a vătămat de pomul cunoștinței binelui și răului, adică de simțirea sa proprie, deosebind după cuviință binele de rău, făcîndu-se organ al singurei și întregii lucrări a Sfîntului și Dumnezeiescului Duh.

59. Iată ce știm că este Împărăția cerurilor și credem că este Împărăția lui Dumnezeu. E ceea ce ne-a învățat Domnul și Dumnezeu nostru Iisus Hristos fie cînd a zis: „Împărăția cerurilor este înlăuntrul vostru“ (Luca XVII, 21), fie cînd ne-a îndemnat să ne rugăm Tatălui: „Vie împărăția Ta, facă-se voia Ta, precum în cer, așa și pe pămînt“ (Matei VI, 10; Luca XI, 2). Fie ca să ne învrednicim și noi de ea încă de aici, dar și acolo, cum ne-a învățat cuvîntul acesta, prin harul și iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, Căruia se cuvine împreună cu Tatăl și cu Sfîntul și de viață Făcătorul Duh, slava și stăpînirea, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

SFÎRȘIT ȘI LUI DUMNEZEU LAUDĂ!

CUPRINS

SFÎNTUL SIMEON NOUL TEOLOG

<i>Viața, opera și învățătura Sfîntului Simeon Noul Teolog</i>	7
Cele 225 de capete teologice și practice	17
Una sută capete făptuitoare și de Dumnezeu cuvîntătoare (practice și teologice)	17
Ale aceluiasi, 25 de alte capete ale cunoștinței și ale cuvîntării de Dumnezeu (gnostice și teologice)	44
Ale aceluiasi, una sută capete de Dumnezeu cuvîntătoare și făptuitoare (teologice și practice)	53
Capetele morale ale lui Simeon Evlaviosul	83
Cuvîntări morale	99
Întîia cuvîntare morală	99
Capitolele cuvîntării întîii	99
1. Puțină învățatură despre fire, privind creația lumii și zidirea lui Adam	100
2. Despre căderea și alungarea lui Adam din rai	104
3. Despre întruparea Cuvîntului și în ce chip s-a întrupat El pentru noi	108
4. Cum va fi reînnoită toată zidirea și cum se vor face „ceruri noi și pămînt nou“, cum zice dumnezeiescul Apostol	113
5. Care va fi strălucirea de pe urmă a zidirii	115
6. Cum se unesc toți sfinții cu Hristos și Dumnezeu	120
7. Cum trebuie să se plinească lumea de sus și ce este ea, și în ce fel se va plini	124

8. Dacă nu se vor naște toți cei mai înainte rânduți din neam în neam pînă la ziua de apoi și nu vor ajunge la plinire, nici lumea de sus nu se va plini	125
9. La cuvintele Evangheliei: „Asemănatu-s-a Împărăția cerurilor“ (Matei xxii, 1-14); și care este nunta de taină a lui Dumnezeu ...	127
10. Toți sfinții zămislesc în ei pe Cuvîntul lui Dumnezeu în chip apropiat cu Născătoarea de Dumnezeu și îl nasc pe El, și El se naște în ei, și ei se nasc în El. În ce fel sînt fii și frați, și mame ale Lui.	129
11. La cuvîntul Evangheliei: „Și a trimis pe slujitorii săi să cheme pe cei invitați la nuntă și nu au voit să vină“ (Matei xxii, 3-14)	134
12. Nu trebuie ca cineva din cei nedepriși să cerceteze tainele ascunse ale Împărăției cerurilor înainte de lucrarea poruncilor și de înaintarea în virtuți, și de desăvîrșire; și că la a doua venire a Domnului toți sfinții se vor cunoaște unii pe alții	136
Credință și fapte	136
Închipuirile deșarte ale celor nedesăvîrșiți	140
Cunoștința întredaltă a sfinților	143
Pilda celui închis	145
Îndemn	149
A cincea cuvîntare morală	150
Realitatea întrupării	151
Prezența Duhului.	153
Condiția vederii lui Dumnezeu	154
Învățătura și pilda Sfîntului Apostol Pavel	154
Cunoștința prorocilor și a apostolilor	156
Întîietatea vederii	157
Înțeles și înfățișare	161
Prezența Duhului	162
Îndemn	164

CUVIOSUL NICHITA STITHATUL

<i>Viața și scrierile cuviosului Nichita Stithatul</i>	169
Cele 300 de capete despre făptuire, despre fire și despre cunoștință.	175
Suta întii a capetelor despre făptuire ale preacuviosului.	175

Suta a doua a capetelor naturale: despre curățirea minții, ale aceluiași	211
Suta a treia a capetelor despre cunoștință, despre iubire și despre desăvîrșirea vieții, ale aceluiași	250
Vederea duhovnicească a raiului	294
I. În cîte feluri ni se arată raiul sensibil după o tilcuire evlavioasă?	297
II. În cîte feluri se poate tilcui în cuvinte de ale înțelegerii duhovnicești raiul cunoscut de minte (inteligibil) și care sînt plantele din el?	301
III. Care sînt rodirile celor două feluri de pomi ai raiului cunoscut cu mintea (inteligibil)?	302
IV. Trecerea de la această explicare la o alta	305
V. Alt înțeles mai înalt al poruncii lui Dumnezeu către Adam	306
VI. Alt înțeles preaințelept și înalt al raiului cunoscut cu mintea, Care e poarta prin care se intră în el și care cea prin care se iese? Și care sînt pomii dumnezeiești din el?	307
VII. Care este lucrarea și păzirea raiului cunoscut cu mintea și ce bunătați aduce împărțirea de rodirile lui celor ce lucrează în el în diferite feluri?	309
VIII. În ce înțeles a amintit cuvîntul de două porți, și nu de mai multe în acest rai; de două porți învîrtindu-se ca niște heruvimi, și care e lucrarea deosebită a fiecăreia din ele?	316

ALE CELUI ÎNTRE SFINȚI PĂRINTELUI NOSTRU
SIMEON NOUL TEOLOG, EGUMENUL MÎNĂSTIRII
„SFÎNTUL MAMAS“ DIN XIROKERKOS

CELE 225 DE CAPETE TEOLOGICE ȘI PRACTICE

*Una sută capete făptuitoare și
de Dumnezeu cuvîntătoare (practice și teologice)*

1. Dumnezeu nu este nicăieri pentru cei ce privesc trupește, căci e nevăzut. Dar pentru cei ce înțeleg duhovnicește este pretutindeni; căci e de față, fiind în toate și în afară de toate. El este în toate și aproape de cei ce se tem de El (Ps. LXXXIV, 10), dar mîntuirea Lui e departe de cei păcătoși (Ps. CXVIII, 155).

2. Amintirea lui Hristos luminează mintea și alungă dracii. Lumina Sfintei Treimi, strălucind în inima curată, o desparte pe aceasta de lume și pe cel părtaș de ea îl face să se umple încă de aici, pe cît e cu puțință credinciosului, de slava viitoare, ca pe unul ce se află sub lucrarea harului, deși este încă ascuns sub acoperămîntul trupului.

3. Dacă, după trecerea celor văzute, nu mai este nimic altceva decît numai Dumnezeu, Care este și va fi, fără îndoială, cei ce se împărtășesc cu îmbelșugare de harul Lui în lumea aceasta, chiar dacă sînt încă pe pămînt, s-au unit în cea mai mare măsură cu veacul viitor, măcar că sînt încă împovărați de umbra și de greutatea lor.

4. Domnul nu fericește pe cei ce învață numai, ci pe cei ce s-au învrednicit mai întîi, prin lucrarea poruncilor, să vadă și privesc în ei înșiși lumina Duhului ce luminează și scînteiază. Căci datorită ei cunosc prin vederea ei adevărată, prin cunoașterea și lucrarea ei cele despre care vorbesc și așa învață pe alții. E de trebuință, așadar, ca cei ce vor să învețe pe alții să fie ridicați mai întîi ei înșiși, cum s-a spus, ca nu cumva, vorbind despre cele ce nu le cunosc, să piardă, prin rătăcire, pe cei ce se încred în ei și pe ei înșiși.

5. Cel ce nu se teme de Domnul nu crede că există Dumnezeu (Ps. XIII, 1). Dar cel ce crede că există se teme de El și păzește poruncile Lui. Iar cel ce zice că se teme de Dumnezeu, dar poruncile Lui nu le păzește

mincinos este (1 Ioan II, 4) și frica de Dumnezeu nu este într-însul. Căci unde este frica de Dumnezeu e și păzirea poruncilor (Ps. CXI, 1, 4). Iar nefiind aceasta întru noi, și nici păzirea poruncilor, nu ne deosebim întru nimic de păgîni și de necredincioși.

6. Credința și frica de Dumnezeu și păzirea poruncilor Lui ne răsplătesc pe măsura curățirii noastre. Căci, în măsura în care ne curățim, ne ridicăm de la frica de Dumnezeu la dragostea de El și înaintînd ne mutăm, așa zicînd, de la frică la iubirea lui Dumnezeu. Și atunci auzim cuvîntul Lui: „Cel ce are poruncile Mele și le păzește pe ele, acela este cel ce Mă iubește“ (Ioan XIV, 21). Și așa adăugăm nevoițe peste nevoițe pentru a ne arăta iubirea prin fapte. Iar întîmplîndu-se aceasta, El însuși ne iubește, precum a făgăduit. Iar iubindu-ne, ne iubește și Tatăl Său la fel, venind înainte Duhul, Care împodobește casa noastră, ca prin întîlnirea ipostasurilor în noi să ne facem locaș al Tatălui și al Fiului și al Sfîntului Duh¹⁸.

7. Sălășluirea, întru curăție cunoscută și simțită, a dumnezeirii celei în trei ipostasuri în cei desăvîrșiți nu e împlinirea dorinței, ci mai degrabă început și cauză a unei dorințe mai puternice¹⁹. Căci din acel moment ea nu mai lasă pe cel ce a primit-o să se potolească, ci, ținîndu-l aprins pururea ca de un foc, îl împinge să se ridice spre flacăra unei dorințe și mai dumnezeiești. Căci, neputînd mintea să afle o margine și un sfîrșit al Celui dorit, nu poate pune nici dorinței și iubirii sale vreo margine, ci,

¹⁸) Duhul Sfînt are rolul de a ne pregăti casa ființei noastre sau de a o face curată și deschisă pentru primirea Sfîntei Treimi. El întîmpină oarecum împreună cu noi pe Fiul și pe Tatăl. El se unește cu subiectul nostru, asumînd funcția de sensibilizare a noastră pentru Dumnezeu. De aceea Tatăl și Fiul, iubindu-ne pe noi, iubesc în același timp pe Duhul lor, iar noi iubindu-l pe El, îi iubește oarecum, prin noi, Însuși Duhul Lor cel Sfînt. Astfel sîntem ridicați în circuitul iubirii treimice, fără să ne confundăm totuși cu Duhul Sfînt și fără să confundăm persoanele Sfîntei Treimi. ¹⁹) Sfîntul Maxim Mărturisitorul și alți părinți au vorbit și ei de mișcarea spre sfîrșitul nesfîrșit în care se va odihni, dar nu se va satura sufletul, la viața viitoare. Dar Sfîntul Simeon îi dă acestei mișcări un caracter de avînt aprins, înfocat. El nu mai vorbește în termeni intelectuali despre mișcarea iubirii sufletului, ci în termeni plini de focul simțirii și al entuziasmului. Acest capitol și cel anterior redau ceea ce e mai caracteristic în spiritualitatea Sfîntului Simeon Noul Teolog. Și el ne-a spus în capitolul II că nu face o prea clară distincție între ceea ce va simți sufletul în viața viitoare și ceea ce poate simți încă de aici.

silindu-se să atingă și să dobîndească capătul fără sfîrșit, poartă în sine pururea dorința nesfîrșită și iubirea nesăturată.²⁰

8. Cel ce a ajuns la acest capăt nu socotește că a aflat începutul dorinței sau al iubirii de Dumnezeu în sine, ci socotește că nu iubește încă pe Dumnezeu, întrucît n-a putut ajunge să cuprindă plinătatea iubirii. De aceea, socotindu-se pe sine cel din urmă dintre toți cei ce se tem de Dumnezeu, se socotește din tot sufletul nevrednic chiar și de mîntuirea împreună cu ceilalți credincioși.²¹

9. „Toate sînt cu putință celui ce crede“ (Marcu IX, 23). Căci credința se socotește în loc de dreptate (Rom. IV, 9). „Căci sfîrșitul legii este Hristos“ (Rom. X, 4). Iar credința în El îndreptează și desăvîrșește pe cel ce crede. Căci credința în Hristos, socotindu-se în locul faptelor legii și fiind întărită și arătîndu-se prin poruncile Evangheliei, îi face pe cei credincioși părtași de viața cea veșnică în Hristos însuși.²²

10. Credința²³ este puterea care ne face să murim pentru Hristos de dragul poruncii Lui și să credem că moartea aceasta este pricina vieții. Ea ne face să socotim sărăcia ca bogăție, neînsemnătatea și umilirea ca slavă și cinste adevărată; iar cînd nu avem nimic, să credem că stăpînim toate (2 Cor. VI, 10), mai bine zis că am dobîndit bogăția cunoștinței lui Hristos cea nepătrunsă (Efes. III, 8). Ea ne face să privim toate cele ce se văd ca țărîină și fum.

²⁰) Dorința sufletului ajunsă în nesfîrșitul iubirii dumnezeiești nu se stinge, ci e ținută mereu trează din cauza infinității în care se află și pe care niciodată nu o poate cuprinde întregă. Totuși, întrucît ea nu mai tinde spre ceva care e dincolo de această infinitate, se spune și că dorința se odihnește acum în această infinitate. ²¹) Neajuns la capătul final al iubirii, socotește că n-a pus nici măcar început ei, așa este de departe iubirea pe care o are sufletul de plinătatea fără margini a iubirii. Și de aceea se socotește mai prejos de toți ceilalți credincioși, nevrednic chiar de mîntuire. Cel ce se află în realitate mai sus decît toți se socotește astfel mai prejos de toți. În acest sens a spus Sfîntul Apostol Pavel despre sine că cel dintîi păcătos este el. ²²) Credința în Hristos unind sufletul cu Hristos și făcîndu-l deci părtaș de desăvîrșirea lui Hristos îl ridică mai presus de orice dreptate dobîndită prin faptele legii. Căci Hristos e mai presus de lege și e izvorul unei puteri mai presus de cea pe care și-o dă omul însuși, voind să îplinească cerințele celei mai înalte legi. ²³) Capitolul acesta și cele următoare, pînă la cap. 29 inclusiv, coincid cu cap. 1–20 din *Filocalia greacă*.

11. Credința în Hristos ne dă puterea nu numai să disprețuim plăcerile vieții, ci și să suportăm și să răbdăm ispita care vine asupra noastră prin întristări, necazuri și nenorociri, pînă va vrea și ne va cerceta pe noi Dumnezeu. „Căci răbdînd, zice, am așteptat pe Domnul, și a luat aminte la mine“ (Ps. XXXIX, 1).

12. Cei ce-și pun părinții, în vreo privință, mai presus de porunca lui Dumnezeu nu au dobîndit credința în Hristos. Ei, desigur, sînt judecați și de conștiința lor, dacă au o conștiință vie a necredinței lor²⁴. Căci e propriu credincioșilor să nu calce în nici o privință porunca Marelui Dumnezeu și Mîntuitorului nostru Iisus Hristos.

13. Credința în Hristos, Adevăratul Dumnezeu, naște dorința după cele bune și frica de chinuri. Iar dorința celor mai înalte și frica de chinuri aduc păzirea întocmai a poruncilor. Păzirea întocmai a poruncilor învață pe creștini să-și cunoască neputința lor. Iar cunoașterea neputinței noastre adevărate naște aducerea-aminte de moarte. Cel ce și-a făcut-o pe aceasta însoțitoare de viață va căuta cu osteneală să afle ce soartă va avea după ieșirea și plecarea din viața aceasta. Iar cel ce se străduiește să cunoască cele viitoare e dator, întii de toate, să se lipsească de cele de acum. Căci cel ce e stăpînit de împătîmirea față de acestea, pînă la cel mai neînsemnat lucru, nu poate dobîndi cunoștința desăvîrșită a acelora. Iar dacă prin bunăvoința lui Dumnezeu va gusta puțin din ea, de nu va părăsi degrabă cele de care și în care este ținut prin împătîmire și nu se va preda în întregime acestei cunoștințe, nemaiprimind să cugete de bunăvoie la nimic altceva afară de ea, se va lua de la el și această cunoștință pe care socotește că o are (Luca XIX, 26).

14. Lepădarea de lume și retragerea desăvîrșită, însoțită de înstrăinarea de toate mijloacele, obișnuințele, socotințele și de persoanele din viață și lepădarea de trup și de voie se fac pricină de mare folos celui ce s-a lepădat în scurtă vreme așa de fierbinte.

15. Dacă fugi de lume, ia seama să nu dai sufletului mîngîieri la început și să o cercetezi pe aceasta, chiar dacă te silesc să faci aceasta toate rudeniile și toți prietenii. Căci pe ei îi îndeamnă la aceasta demonii pen-

²⁴) E o „necredință“ a celor ce cred, dar socotesc că nu cred destul, din pricina nesîrguinței pentru întărirea credinței prin fapte.

tru a stinge căldura inimii tale. Chiar dacă nu-ți vor putea împiedica cu desăvîrșire hotărîrea, ei o vor face cu siguranță mai moale și mai slabă.

16. Cînd te vei afla față de toate dulcelele vieții cu suflet bărbătesc și neînduplecat, demonii înduioșează rudeniile și le fac să plîngă și să se jelesc în fața ta pentru tine. Că acesta este adevărul, vei cunoaște dacă tu vei rămîne neclintit și în fața acestei ispite. Căci îi vei vedea pe aceia aprinzîndu-se deodată de mînie și de ură împotriva ta și depărtîndu-se de tine ca de un dușman, nemaivrînd să te vadă.

17. Văzînd supărarea ce s-a iscat pentru tine în părinți, frați și prieteni, să rîzi de dracul care a pus la cale să se facă acestea împotriva ta; și, cu frică și sîrguință multă, retrage-te și roagă pe Dumnezeu cu stăruință ca să ajungi degrabă la limanul Bunului Părinte, la Care ajungînd sufletul tău ostenit și împovărat, El îl va odihni. Căci multe pricini de primejdii și de ultimă pierzanie cuprinde marea vieții.

18. Cel ce vrea să urască ispitele lumii e dator să iubească pe Dumnezeu din tot sufletul și să-și aducă pururea aminte de El. Căci nimic altceva nu ajută ca acestea să părăsești toate cu bucurie și să te întorci de la ele ca de la niște gunoaie.

19. Nu vrei să mai rămii în lume pentru pricini binecuvîntate sau neîntemeiate, ci îndată ce ai fost chemat, ascultă degrabă. Căci de nimic altceva nu se veselește Dumnezeu așa de mult ca de repeziciunea noastră.²⁵ Fiîndcă mai mare este ascultarea imediată cu sărăcie decît întîrzierea cu mulțime de bunuri.²⁶

20. Dacă lumea și cele din lume trec toate, iar Dumnezeu este singur nesticăcios și nemuritor, bucurați-vă toți cîți ați părăsit pentru El cele stricăcioase. Iar stricăcioase sînt nu numai bogăția și banii, ci și toată plăcerea, și bucuria de păcat este stricăciune. Numai poruncile lui Dumnezeu sînt lumină și viață. De toți sînt numite așa.

²⁵) Dumnezeu vrea ca chemării la iubirea totală ce ne-o adresează să I se răspundă îndată, fără nici o șovăială. ²⁶) Mai multă bucurie face lui Dumnezeu răspunsul imediat la chemarea Lui, chiar dacă nu ești pregătit, decît amînarea cu pretextul de a te pregăti. Fapta bună cerută de Dumnezeu trebuie săvîrșită imediat. Altfel te obișnuiești cu amînările și poate n-o mai implinești niciodată. Sau fapta bună pe care o poți face în împlinirea aceasta n-o mai poți face niciodată.

21. Dacă ai primit, frate, flacăra și alergînd ai ajuns din pricina ei la chinovie sau la un părinte duhovnicesc, de vei fi îndemnat de el sau de frații care se nevoiesc împreună cu tine să te folosești de băi sau de mîncăruri, sau de alte mîngîieri pentru întărire, să primești acestea. Dar fii totdeauna pregătit pentru post, pentru pătimire, pentru înfrînarea cea mai deplină. Că de vei fi îndemnat de părintele tău întru Domnul să te împărtășești de mîngîieri, să te afli ascultător aceluia, ca voia ta să nu o faci nici în aceasta. Iar de nu, rabdă cu bucurie cele ce ai vrut să le faci de bunăvoie, folosindu-te sufletește. Căci păzind aceasta, vei fi pururea întru toate postind și înfrînîndu-te și ca unul ce te-ai lepădat cu voia întru totul. Ba nu numai atît, ci vei păstra nestinsă și flacăra aflătoare în inima ta, care te silește să disprețuiești toate.

22. Cînd dracii vor face toate din partea lor și nu ne vor putea clinti sau împiedica de la ținta noastră cea după Dumnezeu, se vor furișa în cei ce fățăresc evlavia și vor încerca să împiedice prin aceia pe cei ce se nevoiesc. Mai întii mișcați, chipurile, de dragoste și de compătimire, aceștia îi vor îndemna pe cei ce se nevoiesc să se odihnească spre a nu slăbi trupul și a cădea în lîncezeală. Pe urmă îi atrag la întîlniri fără folos, făcîndu-i să-și piardă zilele în ele. De va asculta vreunul dintre cei ce se nevoiesc și se va potrivi lor, se vor întoarce și vor rîde de pierderea lui. Iar de nu va asculta de cuvintele lor, ci se va păzi pe sine străin de toate, cu mintea adunată și înfrînată în toate, se vor aprinde de pizmă și vor face totul pînă ce îl vor alunga și din obște. Căci nu suferă slava deșartă cea necinstită să vadă în fața ei smerenia lăudată.

23. Iubitorul de slavă deșartă suferă cînd vede pe cel smerit la cuget vîrsînd lacrimi și folosindu-se îndoit ca unul ce-și face pe Dumnezeu miostiv prin ele și îi silește pe oameni să-l laude fără voie.

24. Odată ce te-ai predat pe tine întreg părintelui tău duhovnicesc, să știi că ești ca un străin față de toate care te atrag în afară: oameni, lucruri și bani. Fără de el nimic să nu voiești să faci ori să împlinești în privința acestora. Dar nici să nu ceri de la el vreun lucru mic sau mare, dacă nu-ți va porunci el însuși, din propria socotință, să iei ceva sau nu-ți va da el cu mîinile sale.

25. Să nu dai milostenie fără voia părintelui tău după Dumnezeu, din bunurile ce i-ai adus. Dar nici prin mijlocitor să nu voiești să iei ceva din

ele fără voia lui. Căci e mai bine să fii sărac și străin și să ascuți, decît să risipești bani și să dai celor lipsiți, cînd te afli începător. Predă toate cu credință neștirbită hotărîrii părintelui duhovnicesc, ca în mîna lui Dumnezeu.

26. Să nu ceri și să nu iei nici un pahar cu apă, chiar de s-ar întîmpla să arzi, pînă ce nu te va îndemna, mișcat de la sine, părintele tău duhovnicesc. Strînge-te pe tine și constrînge-te în toate, încredințîndu-te și zicînd în gînd: „Dacă Dumnezeu vrea și ești vrednic să bei, va descoperi părintelui tău, și acesta îți va zice ție: Bea“. Și atunci bea cu conștiința curată, chiar de e la vreme nepotrivită.

27. Cel ce a cercat folosul duhovnicesc și a dobîndit credință neminci-noasă, luînd pe Dumnezeu ca martor al adevărului, și-a zis: „Mi-am pus în mine gîndul să nu cer părintelui meu nici să mîncînc, nici să beau sau să mă împărtășesc de ceva fără el, pînă ce nu-i va da de știre Dumnezeu și îmi va porunci mie. Și făcînd așa, niciodată, zice, n-am fost împiedicat de la scopul meu.“

28. Cel ce a dobîndit credință neîndoielnică față de părintele său după Dumnezeu, privindu-l pe el, socotește că privește pe Hristos însuși; și fiind cu el sau urmînd lui, crede cu tărie că este cu Hristos sau urmează Lui. Unul ca acesta nu va pofti niciodată să vorbească cu altcineva. Nu va pune vreunul din lucrurile lumii mai presus de amintirea și de dragostea Lui. Căci ce este mai mare și mai de folos în viața de față și în cea viitoare decît a fi cu Hristos? Și ce este mai frumos și mai dulce ca vederea Lui? Iar dacă se învrednicește și de grăirea Lui, scoate din aceasta, cu sîrguință, viața veșnică.

29. Cel ce iubește din simțire lăuntrică pe cei care-l vorbesc de rău sau îl nedreptătesc, sau îl urăsc și-l păgubesc, și se roagă pentru ei (Matei v, 44) ajunge în scurtă vreme la o mare sporire. Căci, făcînd aceasta întru simțirea inimii, își coboară socotința în adînc de smerenie și în izvoare de lacrimi, în care se scufundă cele trei părți ale sufletului²⁷. Acela urcă mintea în cerul nepătimirii și o face văzătoare și, prin gustarea bunătății

²⁷) În gîndirea Părinților, sufletul se alcătuiă din partea rațională, minia și pofta. Toate capătă o mare sensibilitate pentru dușman prin lacrimi.

de acolo, ajunge de socotește toate ale vieții de aici gunoaie. Și însăși mîncarea și hrana n-o mai primește cu plăcere și des.

30.²⁸ Credință neîndoielnică dovedește cel ce cinstește cu evlavie ca sfînt pînă și locul în care viețuiește călăuzitorul și părintele său. El ia praful de pe picioarele aceluia cu dragoste fierbinte în mîini să-l pună pe capul său și unge cu el pieptul său, ca și cu un leac curățător al patimilor și al păcatelor sale. Iar de el nu îndrăznește să se apropie, nici să atingă vreo haină sau vreun acoperămînt al lui fără voia sa; dar atingînd ceva din ceea ce-i aparține aceluia, o face aceasta cu frică și cu respect, socotindu-se pe sine nevrednic nu numai de vederea și de slujirea lui, ci și de intrarea în chilia lui.

31. Se leapădă mulți de viața aceasta și de lucrurile vieții, dar puțini se leapădă și de voile lor. Bine spune despre aceștia și cuvîntul dumnezeiesc: „Mulți chemați, dar puțini aleși“ (Matei xx, 14).

32. Cînd șezi la masă cu toată obștea și toate ți se înfățișează ochilor minții ca o umbră și nu mai simți dulceața mîncărilor, ci sufletul întreg îți este uimit și plin de lacrimi, cunoaște că harul lui Dumnezeu ți le arată acestea astfel, pentru multa ta smerenie din frică, ca văzînd fapăturile lui Dumnezeu și cunoscînd slăbiciunea celor supuse simțurilor să-ți aduni frica ta spre iubirea celor cunoscute cu mintea. Aceasta este cunoștința duhovnicească de care auzi vorbindu-se, care se află la mijloc între frică și iubire și trage pe om pe nesimțite și fără primejdie de la cea dintîi la cea de a doua.²⁹

33. Nu poate dobîndi cineva altfel iubirea desăvîrșită și neclintită de la Dumnezeu decît pe măsura cunoștinței duhovnicești.³⁰ Iar aceasta crește cîte puțin prin nevoița de fiecare zi cu fapta sufletului. Aceasta știind-o, Apostolul a spus: „Din măreția și frumusețea zidirilor se cunoaște, prin asemănare, Făcătorul“³¹.

²⁸) Cap. 30–36 lipsesc din *Filocalia greacă*. ²⁹) Cunoștința duhovnicească a realităților duhovnicești nu e o cunoștință teoretică, rece, ci o cunoștință palpantă, ce se mișcă între frică și iubire. ³⁰) Există o proporție directă între iubire și cunoștința duhovnicească, întrucît în însăși cunoștința aceasta este iubire și în iubire cunoștință. Nimeni după Sfîntul Ioan Evanghelistul n-a mai unit acestea două așa de mult în trăire ca Sfîntul Simeon Noul Teolog. Aceasta l-a și făcut „teolog“. ³¹) Rom. 1, 20. Iubirea unită cu cunoștința crește treptat din fapte. Căci faptele sînt manifestări ale iubirii și ale cunoașterii și le adîncesc pe acestea.

34. Nimeni nu poate cunoaște cum se cuvine, cu ochii sensibili, mărimea cerului și lățimea pămîntului și rațiunile tuturor celorlalte. Căci cum va putea cineva înțelege cu ochii trupului cele ce întrec mintea și înțelegerea? Numai mintea curățită de gînduri³² și eliberată de prejudecăți și luminată de mintea și de harul lui Dumnezeu va putea încerca cum se cuvine, după măsura luminării primite, să contemple fapăturile.

35. Precum noaptea nu vedem cu ochii sensibili decît în locul acela unde aprindem lumina unui sfeșnic, iar toată lumea cealaltă rămîne pentru noi o noapte întunecoasă, la fel celor ce dorm în noaptea păcatelor Bunul Stăpîn li se face o lumină mică, măcar că, Dumnezeu fiind, rămîne tuturor necuprins, cruțînd neputința noastră. Și atunci deschizîndu-și omul ochii minții și privind firea celor ce sînt, cum n-a mai privit niciodată, se umple de uimire și-l podidesc, fără să vrea și fără durere, lacrimile, prin care se curățește cu al doilea botez³³, cu botezul acela de care zice Domnul în Evanghelie: „De nu se va naște cineva din apă și din Duh, nu va intra în împărăția cerurilor“ (Ioan III, 5); și iarăși: „De nu se va naște cineva de sus“ (Ioan III, 7). Spunînd „de sus“, a dat să se înțeleagă nașterea din Duh.

36. Primul Botez are apa care preînchipuie lacrimile, are mirul ungerii care e semnul premergător al mirului spiritual al Duhului, iar al doilea Botez nu mai este chip al adevărului, ci este însuși adevărul.³⁴

37. Nevoitorul trebuie să se sîrguiască să fie liber. El trebuie să se depărteze nu numai de faptele rele, ci și de gînduri și de înțelesuri contrare, și să petreacă pururea în cugetări folositoare de suflet și duhovnicești, ca astfel să rămîna fără griji pentru cele ale vieții pămîntești.³⁵

38. Cel ce și-a dezbrăcat întreg trupul său, dacă-și are ochii acoperiți cu vreun vâl și nu vrea să-l ridice și să-l lepede, nu poate vedea lumina

³²) „Gîndurile“ (λογισμοί) de care trebuie să se curățească mintea sînt speculațiile proprii sau gîndurile pătimașe la lucruri. ³³) E o altă caracteristică a spiritualității Sfîntului Simeon accentul pe care-l pune pe lacrimi, pe care le unește cu extazul cunoașterii realității duhovnicești. ³⁴) Aceasta nu înseamnă că harul dumnezeiesc nu lucrează cu adevărat și în Botezul cu apă, și în taina Mirungerii, ci numai că în aceste taine lucrează prin mijloace văzute și fără ca primitorul să simtă această lucrare, pe cînd prin lacrimile iubirii de Dumnezeu lucrarea dumnezeiască e simțită. ³⁵) Capitolul acesta, pînă la cap. 69 exclusiv, corespunde cap. 21–52 din *Filocalia greacă*.

numai cu cealaltă parte dezvelită a trupului. Așa și cel ce a disprețuit toate celelalte lucruri și avuții și s-a izbăvit de patimile înseși, de nu-și va elibera ochiul sufletului de aducerile-amine lumești și de înțelesurile cele rele, nu va vedea vreodată lumina înțelegerii, pe Domnul și Dumnezeuul nostru Iisus Hristos.

39. Precum este acoperământul așezat peste ochi, așa sînt gîndurile lumești și amintirile vieții așezate pe minte sau pe ochiul sufletului. Cîtă vreme deci vor fi lăsate acolo, nu vom vedea. Dar cînd vor fi ridicate prin aducerea-aminte de moarte, vom vedea limpede lumina cea adevărată „care luminează pe tot omul ce vine în lume“ (Ioan 1, 9).

40. Cel ce e orb din naștere nu va cunoaște, nici nu va crede puterea celor din Scriptură; dar cel ce s-a învrednicit vreodată să vadă va mărturisii că cele sînt adevărate.

41. Cel ce vede cu ochii trupești știe cînd e noapte și cînd e zi. Dar orbul nu știe de nici una. Asemenea și cel ce vede duhovnicește și privește cu ochii minții, dacă, după ce a văzut lumina cea adevărată și neapropiată, se întoarce din nepăsare la orbirea de mai înainte și se va lipsi de lumină, simte cu bună simțire lipsa aceleia și-și dă seama din ce cauză i s-a întîmplat aceasta. Dar cel ce este orb din naștere nu știe nimic despre acestea, nici din experiență, nici din lucrarea de față, dacă nu prinde ceva prin auz, aflînd astfel despre cele ce nu le-a văzut niciodată. El va povesti altora despre cele ce a auzit, fără să știe nici el, nici auzitorii despre ce lucru grăiesc între ei.

42. Este cu neputință să umpli trupul cu mîncăruri pe nesăturate, dar să te îndulcești și duhovnicește de bunătatea cea cunoscută cu mintea și dumnezeiască. Căci pe cît îți va sluji cineva mai mult pîntecele, pe atîta se va lipsi pe sine mai mult de acea bunătate. Și pe cît îți va asupra mai mult trupul, pe atîta se va umple mai mult de hrana și de mîngîierea duhovnicească.

43. Să părăsim toate cele de pe pămînt, nu numai bogăția și aurul și celelalte mijloace ale acestei vieți, ci și pofta față de ele să o alungăm cu desăvîrșire din sufletele noastre. Să urîm nu numai plăcerile trupului, ci și mișcările neraționale (animalice) ale lui, și să ne sîrguim să-l mortificăm prin osteneli. Căci prin el se lucrează cele ale poftei și sînt aduse la faptă. Cîtă vreme este viu acesta, sufletul nostru va fi numaidecît mort

și greu de urnit sau cu totul de neurnit spre oricare poruncă dumnezeiască.³⁶

44. Precum flacăra focului se ridică neîncetat spre înălțime, mai ales dacă întorci materia care întreține focul, așa și inima celui iubitor de slavă deșartă nu se poate smeri, ci, cînd îi spui cele de folos pentru el, se înalță și mai mult. Căci, muștrat sau sfătuit, el se împotrivește cu minie, iar lăudat și lingușit, se înalță în chip păcătos.

45. Omul care este obișnuit să se împotrivească își este sieși o sabie cu două tăișuri, ucigîndu-și sufletul fără să știe și înstrăinîndu-l de viața veșnică.

46. Cel ce se împotrivește în cuvînt este asemenea celui ce se predă pe sine cu voia dușmanilor împăratului. Căci contrazicerea este o cursă și are ca momeală apărarea prin care, fiind amăgiți, înghițim undița păcatului. Prin aceasta e prins de obicei nenorocitul suflet, fiind apucat de limbă și de gîtlej de către duhurile răutății, care aci îl ridică la culmea mîndriei, aci îl prăvălesc în prăpastia păcatului ca să fie apoi dus la judecată cu cei căzuți din cer.

47. Cel ce e disprețuit și batjocorit și suferă din cauza aceasta mult în inima sa să cunoască din aceasta că poartă la sîn șarpele cel vechi. De va răbda deci în tăcere sau va răspunde cu multă smerenie, l-a făcut pe acesta neputincios și i-a slăbit strînsoarea. Iar de va răspunde împotrivă cu acreală sau va grăi cu semeție, a dat putere șarpelui să-și verse veninul în inima sa și să-i roadă cu cruzime cele dinlăuntru ale sale. Prin aceasta îl va face de fiecare dată mai puternic, dîndu-i spre mîncare îndreptarea sa spre cele bune și puterea nenorocitului său suflet. Aceasta îl va face să trăiască de aci înainte în păcat și să fie mort cu totul pentru dreptate.

48. De voiești să te lepezi de toate și să te deprinzi cu viețuirea evanghelică să nu te dai în seama unui învățător neîncercat sau pătimaș, ca nu cumva în loc de petrecerea evanghelică să o înveți pe cea drăcească. Fiindcă învățăturile bune sînt de la învățătorii buni; iar cele rele de la cei răi. Căci, desigur, din semințe rele ies roade rele.

³⁶) Sfîntul Simeon nu înțelege prin trupul mortificat un trup incapabil de a se mișca spre fapte, ci un trup care nu se mișcă din inițiativa lui, ci din inițiativa cea bună a sufletului. E un trup nerobit patimilor și disponibil pentru libertatea duhului. Într-un trup viu pentru patimi, sufletul e mort.